

Нотатки

Відновлення спільнот: діалогові практики та повернення спроможності в громадах

8.11.2022

Під час зустрічі ми познайомились із практиками налагодження діалогу та співпраці в багатокультурних громадах. Були представлені досвіди ініціатив, які підтримують соціальну згуртованість та інтеграцію в спільноті, зокрема людей із постраждалих громад, які через війну покинули свої домівки, ветеранів, осіб з інвалідністю, та тих, хто пережили травматичний досвід. Обговорили проекти, які спрямовані на відновлення спроможності в громадах, зокрема аграрних регіонів та сільської місцевості. Розглянули те, яким чином відбувається залучення українців та українок до відновлення продуктової безпеки Країни сьогодні. А теж проаналізували приклади відновлення сільських територій в історичній перспективі, зокрема, після Першої світової війни.

До розмови долучились:

- Ольга Дятел, Голова правління ГО "Інша Освіта", продюсерка культурних та освітніх проєктів. Співзасновниця агенції *proto produkcija*
- Григорій Перерва, експерт з розвитку громад проєкту "Супровід урядових реформ в Україні" ініціативи "Сади Перемоги"
- Яна Салахова, практикня театру пригноблених, голова правління ГО "Театр змін"
- Валентина Шевченко, історикня, дослідниця, Інститут історії НАН України, афілійована дослідниця Центру міської історії
- Ольга Гвоздік, експертка Ради Європи. Проекти спрямовані на залучення осіб із постраждалих громад та посилення волонтерських спільнот
- Тетяна Татаріна, директорка КО "Інститут розвитку міста" Полтавської міської ради

У межах події 6 ініціатив з відновлення громад України, що реалізують свої проєкти в різних сферах, поділились своїм досвідом. А ми зробили короткі нотатки, що описують проєкти та фіксують ключові рекомендації про те, як залучати спільноти до відновлення.

Приклад 1. *Ольга Дятел про Tolocar: Mobile Makerspace та "Студії живої історії"*

Tolocar: Mobile Makerspace – тактичні та мистецькі інтервенції в публічних просторах, спрямовані на співтворення місцевих мешканців, осіб із постраждалих громад та митців. Проєкт "Студії живої історії" передбачає роботу з культурно-історичною спадщиною з критичним переосмисленням історії та пам'яті. Він спрямований на децентралізацію історичного нарративу. Має освітню мету та створення умов для побудови діалогу в суспільстві.

- Досвід спільнотії – важливий. Коли ми ще не маємо ресурсів говорити про травматичний досвід, але спільна дія важлива для залучення і активізації спільноти;
- для різних типів аудиторії та груп підходять різні методи залучення;
- важливо залучати людей, що поїхали з громади – "Треба намагатись зробити так, щоб Україна була не лише в їх серцях, а й в календарях";
- важливо ділитись досвідом, методологіями та інструментами залучення один з одним.

Нотатки

Приклад 2. Яна Салахова про “театр пригноблених”, як методика побудови діалогу в спільнотах, та про досвід ініціативи “Театр змін”

Філософія театру пригноблених говорить про те, що кожна людина має достатні засоби естетики, щоб проаналізувати контекст та побудувати бачення майбутнього на його основі. Кожна людина – це джерело досвіду, знань та практик, які дають нам можливість знайти трансформаційні рішення для розвитку громади.

Підходи:

- співтворчість;
- досвід кожного та кожної є важливим;
- створення порозуміння через форми “Я-висловлювання”;
- взаємодія на рівних;
- емпатія – ми працюємо з емоціями та досвідом;
- принцип “Нічого для нас без нас”

Методологія підходить:

- для дослідження досвіду громади, розуміння потреб;
- пошуку ідентичностей;
- групової терапії переживання травматичного досвіду;
- відновлення соціальних зв'язків;
- пошук спільних ідей та ресурсу для майбутнього;
- вирішення конфліктів та пошук спільного рішення

Принципи:

- повага;
- відповідальність;
- справедливість;
- прозорість

Приклад 3. Ольга Гвоздік про проекти, що спрямовані на залучення осіб із постраждалих громад та посилення волонтерських спільнот

Ольга поділилась досвідом роботи Ради Європи в сфері формування процесів демократичного управління. Сьогодні в рамках напрямку Рада Європи працює з трьома ключовими темами:

- посилення практик волонтерства та розвиток волонтерського руху;
- посилення практик залучення осіб із постраждалих громад та нормування цих практик та механізмів на рівні громад;
- освіта для громадських активістів, волонтерської спільноти, службовців в сфері формування демократичного процесу прийняття рішень та залучення.

Команда розробила “Положення про громадські консультації для залучення внутрішньо переміщених осіб в громадах”. Під час зустрічі Ольга Гвоздік представила документ, що допоможе громадам розвивати самозарадність та посилювати волонтерський рух: “Програму сприяння розвитку волонтерства територіальної громади на 2023-2027”. Розроблена програма є шаблоном нормативним документом, який кожна громада може адаптувати для своїх потреб. Документ дає можливість налагодити співпрацю волонтерських спільнот та органів місцевого самоврядування.

Нотатки

Приклад 4. Тетяна Татаріна про діяльність "Інституту розвитку міста" Полтавської міської ради

Інститут розвитку міста створювався, як майданчик для комунікації громади, органів влади, бізнесу та громадських організацій. Тетяна розповіла про досвід побудови взаємодії Інституту міста в Полтавській громаді, який став корисним в умовах повномасштабної війни.

2021 року спільно з Інститутом миру та порозуміння розробили механізм "*спільні справи, спільні дії та спільні бачення*", що дає можливість вирішувати конфлікти в громаді та дозволяти створити безпечне середовище для спільного життя. Зокрема, Тетяна навела приклади використання даного механізму у роботі з людьми, що мали досвід перебування у закладах позбавлення волі.

Після повномасштабного вторгнення в громаду переїхало 60 тисяч осіб. До 24 лютого в громаді проживало 320 тисяч осіб.

Тетяна Татаріна поділилась досвідом залучення переселенок та переселенців до життя громади у форматі "Спільної справи" – *міський город*. Ідея в тому, що на території колишньої теплиці був створений міський город, і кожен чи кожна можуть залучитись до вирощування овочів та зелені. Вирощені овочі та зелень на спільному городі передавались для приготування їжі в прихистки для переселенців та переселенок.

Міський город корисний для:

- психологічної розрядки та зменшення напруженості;
- побудови взаємодії та інтеграції різних груп населення в життя спільноти;
- посилення продовольчої безпеки;
- ревіталізація закинутих територій

Також Татаріна розповіла про досвід залучення, активізації та створення спільного бачення громади за допомогою проведення фестивалю "Майстерня міста". Ідея якого у тому, щоб інформувати про діяльність органів влади, обговорити нагальні проблеми громади, створити спільне бачення майбутнього. Реалізація фестивалю через культурні практики, освітні події дає можливість залучити значну кількість учасників.

Приклад 5. Григорій Перерва про "Супровід урядових реформ в Україні" ініціативи "Сади Перемоги"

Ініціатива "Сади перемоги" виникла у відповідь на необхідність забезпечення продуктової безпеки внаслідок повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Суть проєкту полягає в залученні громад, індивідуальних домогосподарств, фермерів сільськогосподарської продукції для того, щоб компенсувати втрати України значної кількості посівних площ, а відповідно і можливості вирощувати продукти. Ініціатива розпочалась в березні 2022 року та була підтримана Канадою. Для реалізації проєкту була розроблена типова програма для територіальної громади, що дає можливість отримати фінансування на проєкт.

Ключовим інструментом залучення є спільна дія. За умовами програми громадам, фермерам та домогосподарствам надався посадковий матеріал та засоби для захисту рослин. Індивідуальні господарства мали можливість самостійно розпоряджатись врожаєм. За результатами індивідуальні домогосподарства в середньому передавали 20% від отриманого врожаю на благодійність: для прихистків, в щойно деокуповані громади, волонтерам тощо.

Нотатки

Важливою складовою проекту є просвітництво та залучення місцевої експертизи для консультування учасників/-ць програми з питань садівництва.

Приклад 6. Валентина Шевченко, історикиня, дослідниця, Інститут історії НАН України, афілійована дослідниця Центру міської історії

Історикиня Валентина Шевченко представила досвід відновлення сільських територій в Східній Галичині після Першої світової війни через просвітництво і формування самоврядних структур.

Валентина розповіла про досвід діяльності громадської ініціативи “Сільський господар”, яка в ті часи займалась залученням населення до розвитку сільського господарства та виробництва сільської продукції. Ключовими напрямками діяльності громадського об’єднання під час та після Першої світової війни були відбудова, відновлення сільського господарства та збереження тяглості традицій.

Ініціатива розробляла та розповсюджувала методички, про те, як відбудовувати села з рекомендаціями про відновлення будівель та планування території. Результатом стало видання підручника “Відбудова краю”. Сам процес відбудови супроводжувався консультуванням щодо будівництва та юридичні аспекти компенсації за завдану шкоду під час війни.

Окрім того, ініціативою був реалізований проєкт аналогічний до “садів перемоги”.

Які інструменти участі використовувало товариство ще у 1914 -1918 роках:

- інформування та просвітництво;
- активізація та спільна дія;
- залучення до фіксації “воєнної шкоди”
- залучення до спільної відбудови будівель спільного призначення